

Дзюбак Н. М.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Морараш Г. В.

Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»

Сидоренко Л. М.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний університет імені Ігоря Сікорського»

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІЛОВОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

У статті досліджено процес формування української ділової мови в контексті національної ідентичності, особливо в умовах сучасної незалежної України. Мова виконує важливу роль не лише як засіб комунікації, але і як інструмент консолідації суспільства, зміцнення національної свідомості та культурної ідентичності. Актуальність теми посилюється в умовах війни, що вимагає переосмислення ролі мовної політики в збереженні національної єдності. Метою статті є вивчення лексико-семантичних трансформацій, що відбуваються в українській діловій мові під впливом національних і соціокультурних чинників, а також аналіз сучасних дискурсивних практик, які сприяють зміцненню національної ідентичності через ділову комунікацію. В дослідженні застосовано методи лексико-семантичного аналізу, дискурсивного аналізу та контент-аналізу наукових джерел.

Основними результатами роботи є виявлення ключових змін в українській діловій мові, як-от адаптація запозичень, відновлення національних мовних конструкцій та їх активна інтеграція в наявні терміносистеми. Значну увагу приділено дослідженню ролі мовної політики у впровадженні цих змін та її впливу на стандартизацію мови в різних сферах, включаючи управління, освіту та право. Виявлено, що лексико-семантичні зміни відображають як національну самобутність, так і глобальні тенденції, що сприяє адаптації української мови до сучасних викликів.

У висновках підкреслено необхідність продовження роботи над удосконаленням мовної політики та термінологічних стандартів, зокрема в умовах посилення глобалізаційних процесів та війни. Наголошено, що існує потреба в розробленні спеціальних мовних стандартів для кризових ситуацій та в подальшому вивченні впливу війни на мовні процеси. Перспективи майбутніх досліджень включають глибший аналіз впливу глобалізації на українську ділову мову, дослідження нових сфер застосування мови в умовах цифрових трансформацій, а також розроблення освітніх програм для підготовки фахівців з ділової української мови, що сприятиме зміцненню національної ідентичності та підвищенню якості професійної комунікації.

Ключові слова: лексико-семантичні трансформації, дискурсивні практики, культурний код, мовна політика.

Постановка проблеми. Формування української ділової мови є важливим чинником у становленні національної ідентичності, особливо в умовах подій сучасної незалежної України. Мова виступає не лише засобом комунікації, але й ключовим елементом національної свідомості, що об'єднує суспільство навколо спільних цінностей та історії. У науковій площині важливим завданням є вивчення процесів розвитку української ділової мови, її стандартизації та розширення функціоналу для забезпечення ефективної

комунікації у сферах управління, права, освіти та інших галузях. Особливо актуальним це питання стає в контексті сучасної війни, яка загострила потребу в зміцненні національної ідентичності та посиленні ролі української мови у всіх сферах суспільного життя. Важливо не тільки відзначати здобутки, але й досліджувати виклики, з якими стикається розвиток української ділової мови, що є невід'ємною частиною ширшого процесу національної консолідації та захисту від зовнішніх загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження мовних особливостей української ділової мови, зокрема її формування в контексті національної ідентичності, охоплює широкий спектр аспектів. Вивчення стандартів та перспектив розвитку ділової мови є важливим для її подальшої адаптації до сучасних умов. В. Зінченко, Г. Морараш та К. Риженко аналізують процеси стандартизації та перспективи розвитку української ділової мови, підкреслюючи її значення для професійної комунікації [1].

В. Птуха, В. Кухта та О. Дуб вивчають вплив англіцизмів на сучасну українську мову, звертаючи увагу на їх внесок у розвиток лексики та граматики [2]. П. Костючок, О. Шевченко і С. Кандюк-Лебідь досліджують процеси глобалізації, їх вплив на збереження і розвиток мовної ідентичності, що є актуальним у контексті формування національної ідентичності [3].

Особливе значення мають дослідження усталеності мови в умовах війни. Т. Клочко та О. Росса висвітлюють формування мовної стійкості здобувачів вищої освіти, що є важливим для збереження національної ідентичності [4].

О. Мунтян підкреслює роль колективного обговорення професійних проблем як складової частини ділової мови, що сприяє розвитку комунікативних навичок [5]. Л. Семак розглядає комунікативний підхід до викладання ділової мови в закладах вищої освіти, наголошуючи на важливості інтерактивних методів для підготовки фахівців [6].

Дослідження стандартів мовної освіти також відіграють ключову роль у формуванні мовної компетентності. Зокрема, А. Богуш, Т. Корольова та О. Попова аналізують освітні стандарти у викладанні іноземних мов, що має безпосередній вплив на розвиток української мови в професійній сфері [7]. О. Царик, Т. Паничок і Ж. Максимчук досліджують мовну культуру в бізнес-комунікаціях, наголошуючи на важливості культурних аспектів у міжнародному діловому спілкуванні [8].

Окремо варто зазначити роботи, присвячені історичним аспектам і тенденціям розвитку мови. Т. Видайчук вивчає роль української мови як засобу формування національної ідентичності та історичної пам'яті [9]. М. Заверющенко, М. Лухіна та Н. Писарська досліджують фразеологію офіційно-ділового стилю, аналізуючи ключові тенденції її розвитку [10]. С. Ковтюх висвітлює потреби та перспективи функціонування державної української мови, зокрема в офіційно-діловому стилі [11].

У міжнародному контексті важливими є дослідження мовної стандартизації та маніпуляцій у діловій комунікації. А. Kukarina та N. Holubenko досліджують лінгвістичні маніпуляції в кризовій комунікації [12]. N. McLelland аналізує стандартизацію та мовні ідеології в багатомовних контекстах, що може бути корисним для розуміння процесів стандартизації ділової української мови [13].

Незважаючи на велику кількість праць, потребують додаткового вивчення такі питання, як: дослідження лексико-семантичних трансформацій, що відбуваються в українській діловій мові під впливом національних та соціокультурних чинників; роль дискурсивних практик у формуванні та утвердженні української ділової мови як елемента національної ідентичності; вплив мовної політики на процеси стандартизації української ділової мови в різних суспільних сферах.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження процесу формування української ділової мови в контексті національної ідентичності, а також аналіз впливу мовної політики та культурного коду на сучасні дискурсивні практики.

Завдання статті:

1. Провести аналіз лексико-семантичних трансформацій, що відбуваються в українській діловій мові під впливом національних та соціокультурних чинників.

2. Дослідити роль дискурсивних практик у формуванні та утвердженні української ділової мови як елемента національної ідентичності.

3. Вивчити вплив мовної політики на процеси стандартизації української ділової мови в різних суспільних сферах.

4. Оцінити культурний код як важливий чинник у формуванні ділової мови, що сприяє збереженню та зміцненню національної ідентичності.

5. Розробити рекомендації щодо вдосконалення мовної політики та підтримки ділової мови через інтеграцію сучасних лексико-семантичних та дискурсивних практик.

Виклад основного матеріалу. Формування української ділової мови в контексті національної ідентичності є складним і багатовекторним процесом, який передбачає аналіз як зовнішніх впливів, так і внутрішніх соціокультурних чинників. Лексико-семантичні трансформації в українській діловій мові відбуваються під впливом різних аспектів, зокрема мовної політики, процесів глобалізації та культурного контексту, що спрямовані на збереження національної самобутності. В основі цих трансформацій лежить інтеграція традиційних українських мовних конструкцій

у сучасний діловий контекст, що включає адаптацію та модернізацію термінології.

Лексико-семантичні зміни в українській діловій мові відбуваються на декількох рівнях. По-перше, це семантичне розширення наявних слів, які в контексті сучасних умов набувають нових значень, що відповідають сучасним викликам глобального економічного простору. По-друге, це поява нових термінів, що відповідають реаліям цифрової економіки та новітніх технологій. По-третє, це повернення або реінтерпретація українських термінів, які раніше були витіснені з ділового вжитку іншомовними запозиченнями [14].

Для кращого розуміння цих процесів важливо проаналізувати конкретні приклади трансформацій у сфері ділового мовлення. У таблиці 1 проілюстровано основні лексико-семантичні зміни в сучасній українській діловій мові.

Загалом, українська ділова мова, реагуючи на зміни в економічному, політичному та соціокультурному середовищі, поступово інтегрує національну самобутність у свою лексичну систему. Трансформації відбуваються як на лексичному, так і на семантичному та функціонально-стилістичному рівнях мовної системи. Така модернізація сприяє утвердженню національної семантики ідентичності, збагаченню мовної культури та створенню умов для більш ефективної ділової комунікації в професійній та державній галузях.

До трансформації ділової мови широко використовувалися запозичені терміни, зокрема російські та англійські, такі як «менеджмент» чи «інно-

вація». Після змін пріоритет надано адаптації цих запозичень або поверненню українських відповідників, наприклад, «управління» замість «менеджменту» і «новаторство» замість «інновації». Такі зміни відображають прагнення зберегти національну ідентичність і підкреслити зв'язок з українською культурою.

Щодо ділових зворотів, раніше часто використовувалися клішовані або кальковані висловлювання, як-от «нести відповідальність» (замість «відповідати за») або «заклучити договір» (замість «укласти договір»). У сучасній практиці комуніканти все частіше обирають оригінальні українські висловлювання, що відповідають національній культурі та мовним стандартам.

У стилістичному плані ділова мова зазнала помітних змін: від тенденції до офіційного і знеособленого стилю («було вирішено», «наказано виконати») до більш гнучкого та персоналізованого підходу, як-от «ми прийняли рішення» чи «рекомендуємо виконати». Це надає комунікації більш антропоцентричного та національно орієнтованого характеру.

Щодо термінів технологічного розвитку, трансформація була спрямована на створення або адаптацію нових термінів, що краще відповідають українським реаліям. Наприклад, раніше терміни калькувалися з інших мов, як-от «менеджмент проєктів», але тепер використовуються українські аналоги на зразок «управління проєктами», що відображає національні інтереси та тенденції розвитку.

Таблиця 1

Основні лексико-семантичні зміни в сучасній українській діловій мові

Категорія	Стан до трансформації	Сучасний стан після трансформації	Пояснення щодо змін
Запозичені терміни	Широке використання російських та англійських запозичень	Адаптація запозичень або повернення українських відповідників	Повернення термінів, що базуються на українських коренях, або часткова адаптація іноземних термінів
Ділові звороти	Використання клішованих або калькованих висловлювань з інших мов	Формування власних національних ділових зворотів, зокрема з українськими мовними елементами	Поява оригінальних українських висловлювань, що відповідають національній культурі та стандартам комунікації
Стилістичні особливості	Тенденція до офіційного та знеособленого стилю	Більш гнучке використання мови, з акцентом на національні стилістичні традиції	Додається культурна ідентичність та гнучкість у використанні мови, що сприяє кращій комунікації
Терміни технологічного розвитку	Відсутність специфічної національної термінології	Адаптація термінології цифрових технологій до українських реалій	Створення або адаптація нових термінів, що відображають розвиток технологій у контексті національних інтересів

Джерело: власна розробка авторів

Формування української ділової мови як елементу національної ідентичності нерозривно пов'язане із сучасними дискурсивними практиками, що включають зміни в мовних стандартах та адаптацію до нових соціокультурних реалій. Важливим аспектом цього процесу є вплив війни та потреба в чіткій комунікації у державних структурах, професійній діяльності, освіті, що веде до зміцнення національної ідентичності через мову. Дискурсивні практики відіграють роль в утвердженні української мови як єдиного офіційного засобу комунікації, що сприяє консолідації суспільства та опору зовнішнім впливам (табл. 2).

Дискурсивні практики стають важливим інструментом не лише для стандартизації мови, але й для її активної адаптації до умов війни. Це сприяє посиленню національної ідентичності через повсякденне використання української мови в різних сферах життя, зміцненню суспільної єдності та державних інституцій [15].

Вплив мовної політики на стандартизацію української ділової мови, особливо в контексті офіційних документів, наказів та адміністративних актів, є критичним етапом у формуванні національної ідентичності та уніфікації мовних стандартів. Основні зміни в цій сфері були закріплені в такому важливому нормативно-правовому акті, як Закон України «Про забезпечення

функціонування української мови як державної», який набув чинності 14 липня 2019 року [16]. Цей закон регламентує використання української мови як обов'язкової в усіх сферах суспільного життя, включаючи державне управління, професійну діяльність та освіту. Він передбачає, що всі офіційні документи, включно з державними та адміністративними актами, повинні складатися тільки українською мовою, а використання інших мов можливе лише в чітко визначених випадках, що відповідає міжнародній практиці. Важливим попередником цього закону був Закон України «Про засади державної мовної політики» від 03.07.2012 р. № 5029-VI, який став початковою основою для подальших мовних реформ [17].

Зміни також торкнулися стандартів офіційного листування і договорів. 22 травня 2019 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 437 «Питання українського правопису» [18], якою схвалив нову редакцію «Українського правопису», що регулює вимоги до використання української мови в наукових працях і документах в освітній сфері, створюючи єдину мовну базу для академічного середовища. Крім того, Правописні та стилістичні рекомендації Національної комісії зі стандартів державної мови, затверджені у 2024 році [19], уточнюють правила застосування української мови в офіційних документах,

Таблиця 2

Дискурсивні практики та їх приклади в сучасних умовах

Дискурсивна практика	Опис процесу	Приклад
Лексико-семантична адаптація	Перегляд та оновлення термінології, зокрема запровадження нових українських відповідників замість іноземних або застарілих термінів	Процес стандартизації термінології в державних установах, коли російські терміни були замінені на українські (наприклад, у Мінфіні)
Стилістичне оформлення текстів	Встановлення офіційно-ділового стилю для ведення документації, що включає персоналізовані звертання, чітке структурування інформації та уникнення штампів	Підготовка та впровадження стандартів ділового листування в державних установах, що поліпшило точність і формальність комунікації
Упровадження стандартів	Введення чітких регламентів у використанні мови для різних типів документів, включно юридичні, фінансові та адміністративні тексти	Укази та розпорядження уряду, які встановлюють норми української мови для документації в державному секторі
Вплив соціокультурних чинників	Використання національно-орієнтованих термінів та фразеологізмів у діловому спілкуванні, що сприяє зміцненню національної ідентичності	Використання таких термінів, як «державотворення» в публічних промовах лідерів під час важливих національних заходів
Мовна політика	Встановлення обов'язкових норм для використання української мови в державному та професійному спілкуванні, особливо в умовах посилення впливу російської агресії	Законодавчі зміни, які передбачають використання лише української мови в офіційних комунікаціях державних органів

Джерело: власна розробка авторів

особливо в контексті загальнонаціональної стандартизації, що є важливим кроком для уніфікації ділового мовного середовища.

Подібні стандарти прийнято й для бізнесу: наказ Міністерства фінансів України 2016 року [20] встановлює обов'язкові норми щодо ведення податкової звітності та фінансових документів українською мовою, забезпечуючи прозорість і зрозумілість у ділових операціях. Крім цього, ДСТУ 4163:2020 [21] визначає вимоги до оформлення організаційно-розпорядчої документації, що забезпечує єдині підходи до структури та змісту офіційних документів на державному рівні.

Також на рівні професійного спілкування відбувається постійна адаптація термінології для різних типів документів. Наприклад, введення єдиних стандартів для контрактів, технічних умов і специфікацій у таких галузях, як ІТ, фінанси та право, допомагає уникнути лексичних варіацій, які були поширеними внаслідок багаторічного впливу російської мови. Такі стандарти полегшують укладання договорів з міжнародними партнерами, оскільки термінологія є зрозумілою та прозорою, а її вживання регламентується на законодавчому рівні.

Стандартизація в освітній сфері зосереджена на створенні єдиних вимог до викладання, складання освітніх програм, документів, що забез-

печують організацію та провадження освітнього процесу у закладах освіти різних рівнів, а також наукових публікацій.

Вимога до обов'язкового використання української мови в освітньому процесі зумовлює формування фахівців, здатних працювати в професійному середовищі, орієнтованому на національні мовні стандарти. У закладах освіти активно переглядаються освітні матеріали, що відповідають вимогам нової мовної політики, зокрема у сфері юридичних, економічних та соціальних наук, де раніше часто використовувалися терміни іншомовного походження. Ця політика сприяє єдності мовного простору країни, закріплюючи українську як домінуючу мову в усіх суспільних процесах.

Культурний код як сукупність цінностей, норм, символів та ідей, які характеризують певну націю або суспільство, є важливим чинником у формуванні ділової мови. Він впливає на лексико-семантичні, стилістичні та дискурсивні особливості мови, закріплюючи культурні та національні традиції в професійному спілкуванні. Культурний код впливає не лише на вибір слів чи термінів, але й на побудову дискурсу, що охоплює стиль, риторику та формулювання в документах. Він сприяє збереженню національних цінностей і традицій в умовах глобалізації та впровадження міжнародних стандартів (табл. 3).

Таблиця 3

Вплив культурного коду на формування української ділової мови та її роль у збереженні національної ідентичності

Аспект культурного коду	Прояви в українській діловій мові	Приклади практичного застосування
Національна самобутність	Використання термінів, які підкреслюють національну ідентичність, збереження культурної спадщини в мові офіційних документів	Наприклад, термін «соборність» активно використовується в державних актах, що символізує єдність нації та держави
Історична пам'ять	Використання формулювань, які підкреслюють історичну тяглість та зв'язок із минулим	Офіційні промови і документи включають національно-патріотичні висловлення, як «героїзм наших предків», «свобода та незалежність», що апелюють до історичних подій і постатей
Патріотичне виховання	Підтримка лексики, яка сприяє національній свідомості та патріотичній мотивації	Наприклад, «захисник України», «відданість державі», які часто використовуються в нормативних актах та законах
Духовність та моральні цінності	Інтеграція понять духовного та морального виховання в мовні практики державних установ	Висловлення «моральна відповідальність», «громадянська свідомість» активно впроваджуються в законодавчі та адміністративні акти
Традиції громадського життя	Відображення демократичних традицій та принципів самоврядування	Терміни «громадянська відповідальність», «волонтерська діяльність» стали невід'ємною частиною ділової документації
Повага до державних символів та інститутів	Використання слів-символів, що підкреслюють державну суверенність і повагу до державних інститутів	У договорах та документах активно використовуються такі формулювання, як «на благо держави», «державний інтерес»

Аспект культурного коду	Прояви в українській діловій мові	Приклади практичного застосування
Національна самобутність	Використання термінів, які підкреслюють національну ідентичність, збереження культурної спадщини в мові офіційних документів	Наприклад, термін «соборність» активно використовується в державних актах, що символізує єдність нації та держави
Історична пам'ять	Використання формулювань, які підкреслюють історичну тяглість та зв'язок із минулим	Офіційні промови і документи включають національно-патріотичні висловлення, як «героїзм наших предків», «свобода та незалежність», що апелюють до історичних подій і постатей
Патріотичне виховання	Підтримка лексики, яка сприяє національній свідомості та патріотичній мотивації	Наприклад, «захисник України», «відданість державі», які часто використовуються в нормативних актах та законах
Духовність та моральні цінності	Інтеграція понять духовного та морального виховання в мовні практики державних установ	Висловлення «моральна відповідальність», «громадянська свідомість» активно впроваджуються в законодавчі та адміністративні акти
Традиції громадського життя	Відображення демократичних традицій та принципів самоврядування	Терміни «громадянська відповідальність», «волонтерська діяльність» стали невід'ємною частиною ділової документації
Єдність суспільства та його інтересів	Терміни, що закріплюють концепти єдності та спільної роботи на благо суспільства	Наприклад, «спільна відповідальність», «загальносуспільні цінності», що відображають прагнення національної єдності
Героїчні наративи в сучасній культурі	Поширення термінології, яка відображає героїчність та боротьбу за незалежність	У військових контрактах та державних указах використовуються терміни «героїзм», «жертвовність», «відвага»
Символи боротьби та відновлення	Використання в мові слів-символів, що підкреслюють силу народу та його здатність до відновлення	Термінологія типу «відновлення держави», «захист батьківщини» активно використовується в офіційній комунікації
Мова, що підкреслює соціальну згуртованість	Використання формулювань, що сприяють соціальній згуртованості в умовах кризи або військових конфліктів	Наприклад, «співпраця в умовах війни», «єдність перед лицем небезпеки», що відображає єдність суспільства у складних умовах

Джерело: власна розробка авторів

Так, наприклад, лексика пов'язана з національною героїкою та боротьбою за незалежність, використовується для формування позитивного образу держави та її захисників. Цей підхід допомагає забезпечити не лише формування єдиного мовного простору, але й підтримку національної єдності у складні періоди. Культурний код в умовах війни виконує також функцію збереження національних традицій та підтримки моральної стійкості. Мова, що базується на національних символах та історичній пам'яті, не лише забезпечує ефективну комунікацію у професійній сфері, але й сприяє підсиленню патріотичних настроїв, що особливо важливо для збереження та зміцнення національної ідентичності під час кризових явищ.

Незважаючи на значні зрушення, в останні роки мовна політика України зіштовхується з низкою викликів, які впливають на формування та

розвиток української ділової мови. Основні проблеми полягають у недостатній адаптації мовних стандартів до сучасних викликів, включаючи глобалізаційні тенденції, вплив англіцизмів, а також необхідність підтримки мови в умовах війни та кризових комунікацій. Крім цього, існують труднощі у стандартизації термінології в нових сферах, як-от цифрові технології, фінанси та юриспруденція. Важливим аспектом є недостатня координація між урядовими установами, бізнесом та освітнім сектором у впровадженні мовної політики. Потреба в постійному моніторингу й оновленні мовних стандартів також залишається актуальною, оскільки з'являються нові реалії, що вимагають динамічної мовної адаптації (табл. 4).

Застосування цих рекомендацій дозволить покращити мовну політику України та підвищити ефективність використання ділової української

Рекомендації щодо вдосконалення мовної політики та підтримки ділової мови

Проблема	Рекомендація	Очікуваний результат
Вплив англіцизмів і нерегульована інтеграція іноземної лексики	Створення спеціальних мовних комісій для адаптації іноземної лексики в українську ділову мову та розроблення відповідних глосаріїв	Зниження використання некоректних іноземних термінів, забезпечення більшої лексичної чистоти в офіційних документах
Недостатня адаптація мовних стандартів до нових технологічних галузей	Оновлення мовних стандартів у сферах ІТ, фінансів та цифрових технологій для більш точного відображення нових процесів і продуктів	Підвищення ефективності комунікації у цих сферах, зниження ризиків непорозуміння в офіційних документах
Недостатнє врахування мовної політики в кризових комунікаціях, особливо під час війни	Розроблення спеціальних мовних стандартів для кризових ситуацій, що містять стандартизовані висловлення та терміни для державної та адміністративної комунікації в умовах воєнних дій	Підвищення ефективності та швидкості передавання інформації в кризових умовах
Відсутність стандартизації термінології в міжсекторальних комунікаціях (уряд, професійна сфера, освіта)	Впровадження єдиної термінологічної бази, яка охоплюватиме ключові сфери діяльності та стандартизацію ділових термінів	Підвищення ефективності комунікацій між різними секторами
Недостатня підготовка фахівців з ділової мови в освітніх закладах	Інтеграція курсів з ділової української мови в програми вищої освіти, зокрема в бізнес-школах та школах державного управління	Підвищення рівня володіння мовою в майбутніх фахівців, що сприятиме покращенню державного управління та професійної діяльності
Відсутність регулярного оновлення мовної політики	Створення постійних робочих груп для моніторингу та оновлення мовних та галузевих стандартів з огляду на сучасні виклики	Забезпечення постійного оновлення мовних та галузевих стандартів, адаптація до змінних умов суспільства

Джерело: власна розробка авторів

мови в різних сферах. Розроблення спеціальних глосаріїв і термінологічних баз сприятиме зменшенню хаосу у використанні іноземних запозичень, а оновлення мовних стандартів у технологічних та цифрових галузях забезпечить чіткість і ефективність комунікацій у цих сферах.

Розвиток компетенції з ділової мови через освітні програми дозволить підвищити загальний рівень професіоналізму в державному управлінні, бізнесі та інших галузях. У кризових умовах, як-от війна, впровадження спеціальних мовних стандартів забезпечить злагодженість та швидкість передавання інформації, що критично важливо для ефективного функціонування державних установ та військових структур.

Висновки. У статті встановлено, що формування української ділової мови є важливим чинником у зміцненні національної ідентичності, особливо в умовах сучасної незалежної України та кризових явищ. Мова виконує не лише комунікативну функцію, але й слугує засобом консолідації суспільства, захистом від зовнішніх загроз та важливим елементом у державному управлінні, професійній діяльності та освіті. Основні про-

блеми полягають у недостатній адаптації мовних стандартів до нових сфер, як-от цифрові технології, фінанси, юриспруденція, а також у відсутності координації між урядовими структурами, бізнесом та освітніми закладами. Військовий конфлікт загострив ці виклики, підкреслюючи потребу в чіткій мовній політиці для кризових комунікацій.

Рекомендації зосереджено на створенні спеціальних комісій для адаптації іноземної лексики, розробленні єдиних мовних стандартів для нових технологічних сфер, упровадженні стандартів кризових комунікацій та посиленні підготовки фахівців у закладах освіти. Це дозволить покращити координацію між секторами суспільства та забезпечити високу ефективність комунікацій.

Перспективи подальших досліджень включають необхідність детального аналізу впливу глобалізації та англіцизмів на українську ділову мову, дослідження впливу війни на мовні процеси, а також розвиток освітніх програм для майбутніх фахівців, зокрема через інтеграцію сучасних лексико-семантичних та дискурсивних практик.

Список літератури:

1. Зінченко В., Морараш Г., Риженко К. Мовні особливості української ділової мови: стандартизація та перспективи розвитку. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 8(26). С. 217–235. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-217-235](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-217-235)
2. Птуха В., Кухта В., Дуб О. Роль англіцизмів в сучасній українській мові та їх вплив на розвиток лексики та граматики. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 8(26). С. 366–377. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-366-377](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-366-377)
3. Костючок П., Шевченко О., Кандюк-Лебідь С. Вплив процесів глобалізації на збереження і динамічний розвиток мовної та національної ідентичності. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 7(25). С. 333–344. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-7\(25\)-333-344](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-7(25)-333-344)
4. Ключко Т., Росса О. Формування мовної стійкості здобувачів вищої освіти в умовах війни. *Молодий вчений*. 2023. Вип. 1.1(113.1). С. 23–26. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-113.1-6>
5. Мунтян О. Колективне обговорення професійних проблем як складова ділової української мови. *Філологічні студії*. 2023. Вип. 89. С. 15–25. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.29.1.15>
6. Семак Л. Комунікативний підхід до викладання ділової української мови в закладі вищої освіти. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2023. Вип. 1. С. 40–45. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2023.1.6>
7. Bogush A., Korolova T., Popova O. Foreign Language Education Standards: Ukrainian Dimension. *Universal Journal of Educational Research*. 2020, Vol. 8, No. 4. P. 1261–1272. DOI: <https://doi.org/10.13189/ujer.2020.080417>
8. Tsaryk O., Panychok T., Maksymchuk Zh. Peculiarities of Speech Culture in Business Communication. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*. 2023. Vol. 28. Pp. 36–40. DOI: <https://doi.org/10.15330/msuc.2023.28.36-409>
9. Видайчук Т. Аспекти історії української мови як засобу формування національної ідентичності та історичної пам'яті. *Український педагогічний журнал*. 2022, 2: 48–63. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41373/>
10. Заверющенко М., Лухіна М., Писарська Н. Фразеологія офіційно-ділового стилю: ключові тенденції розвитку. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 6(24). С. 144–154. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6\(24\)-144-154](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6(24)-144-154)
11. Ковтюх С. Нагальні потреби та перспективи функціонування державної української мови. *Філологічний часопис*. 2023. Вип. 1. С. 67–77. DOI: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.1.2023.281357>
12. Kukarina A., Holubenko N. Linguistic Manipulation in Crisis Communication: A Case Study of Balenciaga's Apology Strategies. *Modern Philology: Theory, History, Methodology: Scientific Monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing. 2024. P. 469–484. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-425-2-22>
13. McLelland N. Language Standards, Standardisation and Standard Ideologies in Multilingual Contexts. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. 2021. Vol. 42, No. 2. Pp. 109–124. DOI: <https://doi.org/10.1080/01434632.2019.1708918>
14. Дьолог О. С. Лексико-семантичні особливості іншомовних запозичень у галузі найменувань модної індустрії. *Закарпатські філологічні студії*. 2022, Т. 1, Вип. 21. С. 45–49. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/21/part_1/7.pdf
15. Онуфрієнко Г. Маркери маніфестації патогенності тексту в сучасному професійно-діловому дискурсі. *Вісник науки та освіти*. 2023. Вип. 7(13). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-240-254](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-240-254)
16. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 16.07.2019 р. № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 20.09.2024)
17. Про засади державної мовної політики : Закон України від 03.07.2012 р. № 5029-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17#Text> (дата звернення: 16.09.2024)
18. Питання українського правопису : Постанова Кабінету міністрів від 22 травня 2019 р. № 437-2019-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.09.2024)
19. Правописні та стилістичні рекомендації Національної комісії зі стандартів державної мови, 2024. URL: <https://mova.gov.ua/> (дата звернення: 20.09.2024)
20. Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість : Постанова Міністерства фінансів України від 28.01.2016 р. № z0159-16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0159-16#Text> (дата звернення: 19.09.2024)
21. ДСТУ 4163:2020. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів, 2020. URL: https://zakon.help/article/nacionalnii-standart-dstu-41632020-derzhavna?menu=82#google_vignette (дата звернення: 20.09.2024)

Dziubak N. M., Morarash H. V., Sydorenko L. M. THE FORMATION OF UKRAINIAN BUSINESS LANGUAGE IN THE CONTEXT OF NATIONAL IDENTITY

The article examines the process of formation of the Ukrainian business language in the context of national identity, especially in the context of modern independent Ukraine. Language plays an important role not only as a means of communication, but also as a tool for consolidating society, strengthening national consciousness and cultural identity. The relevance of the topic is enhanced in times of war, which requires a rethinking of the role of language policy in preserving national unity. The purpose of the article is to study lexical and semantic transformations taking place in the Ukrainian business language under the influence of national and socio-cultural factors, as well as to analyze modern discourse practices that contribute to strengthening national identity through business communication. The study uses the methods of lexical and semantic analysis, discourse analysis, and content analysis of scientific sources.

The main results of the work are the identification of key changes in the Ukrainian business language, such as the adaptation of borrowings, the restoration of national language constructions and their active integration into existing terminology. Considerable attention is paid to the role of language policy in the implementation of these changes and its impact on language standardization in various fields, including government, education, and law. It is found that lexical and semantic changes reflect both national identity and global trends, which contributes to the adaptation of the Ukrainian language to modern challenges.

The conclusions emphasize the need to continue work on improving language policy and terminological standards, in particular in the context of intensifying globalization processes and war. It is emphasized that there is a need to develop special language standards for crisis situations and to further study the impact of war on language processes. Prospects for future research include a deeper analysis of the impact of globalization on the Ukrainian business language, research into new areas of language use in the context of digital transformation, as well as the development of educational programs for training specialists in business Ukrainian, which will help strengthen national identity and improve the quality of professional communication.

Key words: *lexical-semantic transformations, discursive practices, cultural code, language policy.*